

Vergaderjaar 1990–1991

21 800 XIII

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk XIII (Ministerie van Economische Zaken voor het jaar 1991)

Nr. 63

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 20 maart 1991

De vaste Commissie voor Economische Zaken¹ heeft op 14 maart 1991 overleg gevoerd met de staatssecretaris van Economische Zaken over de investeringspremieregeling regionale projecten (21 800 XIII, nrs. 45 en 60). De commissie brengt als volgt verslag van dit overleg uit, dat is vervaardigd door de Stenografische dienst.

De voorzitter van de commissie,
Vos

De griffier van de commissie,
Janssen.

¹ Samenstelling:

Leden: Van Dis (SGP), Spieker (PvdA), Lansink (CDA), Gerritse (CDA), Van Erp (VVD), K. Zijlstra (PvdA), Mateman (CDA), Van der Linden (CDA), Van Iersel (CDA), ondervoorzitter, Blaauw (VVD), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Schartman (CDA), Tommel (D66), De Visser (PvdA), Vos (PvdA), voorzitter, G. H. Terpstra (CDA), Van Gelder (PvdA), Boers-Wijnberg (CDA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Ter Veer (D66), Lonink (PvdA), Witteveen-Hevinga (PvdA), Rosenmøller (Groen Links).
Plv. leden: Van Middelkoop (GPV), Huys (PvdA), Van Vlijmen (CDA), G. de Jong (CDA), Van Rey (VVD), Feenstra (PvdA), Doelman-Pel (CDA), De Graaf (CDA), Wolters (CDA), Te Veldhuis (VVD), De Korte (VVD), Huibers (CDA), Schimmel (D66), J. H. van den Berg (PvdA), Vermeend (PvdA), Van Houwelingen (CDA), Verspaget (PvdA), Reitsma (CDA), Kersten (PvdA), Ybema (D66), Leerling (RPF), Van Traa (PvdA), Willems (Groen Links).

Stenografisch verslag van een mondeling overleg van de vaste Commissie voor economische zaken

Donderdag 14 maart 1991

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Vos

Aanwezig zijn 5 leden der Kamer, te weten:

Spieker, Tommel, Doelman-Pel, Kamp en Vos,

en mevrouw Van Rooij, staatssecretaris van Economische Zaken, die vergezeld is van enige ambtenaren.

Aan de orde is de behandeling van:
- **de brieven over de Investeringspremiereregeling regionale projecten (21800-XIII, nrs. 45 en 60).**

Mevrouw **Kamp** (VVD): Voorzitter! Mijn fractie zou het zeer op prijs stellen als de staatssecretaris nog eens een uitvoerige analyse van de situatie kon geven. Toen wij op 17 oktober met haar spraken in het kader van het begrotingsonderzoek, was het beeld wat zonniger, ook gelet op de supplettoire begrotingen en de toelichting daarop. Nu zegt de staatssecretaris dat de situatie in het derde kwartaal toch geheel veranderd is. Je zou kunnen zeggen dat er sprake was van anticiperen op een mogelijke nieuwe regeling, maar aan de andere kant werd de nota Regio's zonder grenzen al op 25 juni 1990 gepubliceerd, dus dan zou dat effect al eerder opgetreden moeten zijn. Dus graag een onderbouwing van de overschrijdingsbedragen en een toelichting op het beslag op het IPR-budget voor 1991.

Verder vraag ik mij af, hoe de staatssecretaris het allemaal eigenlijk wil vertellen aan de ondernemers en organisaties die bezig zijn om investeerders naar Nederland te krijgen. Hoe zal de verlaging bijvoorbeeld uitpakken voor Limburg?

Verder heeft de staatssecretaris de indruk gewekt dat zij in de brief van 11 maart belangrijke beleidsbeslissingen voor de nieuwe IPR-regeling voorstelt; het gaat om technische aanpassingen, maar ook om een aantal principiële. Maar in de Staatscourant van 12 maart worden de wijzigingen ook al aangekondigd, dus rijst de vraag of dit overleg eventueel nog invloed kan hebben op die wijzigingen.

De staatssecretaris heeft aangegeven dat de bezuiniging te gering is en dat zij dus nog maatregelen voor 1991 moet nemen om budgettaire problemen te voorkomen. Hoe groot is die claim? En zou de staatssecretaris willen overwegen om het instrument dat in de nota Regio's zonder grenzen staat, het instrument van subsidiëring van de bedrijfsomgeving, waarvoor in 1991 25 mln. is uitgetrokken, in 1991 niet te gebruiken maar dat bedrag toe te voegen aan de IPR?

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA): Voorzitter! Soms begin je wel eens aan een mondeling overleg met het idee dat je het al eens eerder hebt meegemaakt. Zo vergaat het mij eigenlijk ook met deze brief over de IPR, alsook met de laatste brief. De vorige keer betrof het een brief van minister De Korte met de mededeling dat er veel te veel aanvragen waren, dat het ministerie geen geld had, dat er nu iets moest gebeuren en dat men daarom alles maar ging verlagen. Deze brief van de staatssecretaris bevat in feite dezelfde mededeling. Het wijkt dus niet zoveel van elkaar af. Eigenlijk kan ik nu bijna dezelfde vragen stellen als de vorige keer. Ik wil wat dat betreft voor mijzelf ook een beetje consequent blijven in de benadering.

De allereerste vraag is dan weer,

net zo goed als de vorige keer, of dit nu echt niet te voorzien was. Wij hebben hier uitgebreid overleg over gepleegd en de staatssecretaris heeft uiteengezet hoeveel aanvragen voor investeringen er wel niet allemaal liepen. Maar ineens komt er dan, als een duveltje uit een doosje, een hoeveelheid aanvragen. Om niet alles over te doen, sluit ik mij wat dat betreft aan bij de vraag van mevrouw Kamp. Er ontbreekt in feite een analyse van hoe het is. Dat heeft natuurlijk ook te maken met de kasuitgaven, met de verplichtingen, met de vraag hoe de aanvragen verlopen en noem maar op. Ik vind het op zichzelf wel vreemd dat, zo kort na elkaar, eerst wordt gezegd: wij weten van de aanvragen, terwijl vervolgens wordt gezegd: nee, het overvalt ons.

Het volgende punt is dan dat de staatssecretaris zegt dat zij geen neen wil verkopen — dat zei de vorige keer de minister van Economische Zaken ook — en dat zij daarom het premiepercentage maar gaat verlagen. Dan kom ik bij het consequent zijn in je eigen benadering. Wij hebben toen ook duidelijk gezegd: dan zetten wij het nieuwe instrument niet in. Dat is duidelijk: je begint niet aan nieuw beleid, als je een deugdelijk beleidsinstrument hebt. Toen ging het om een instrument van technologiebeleid; nu praten wij over de bedrijfsomgeving. Destijds is het nieuwe beleid niet doorgegaan en nu denk ik ook: een nieuw beleid is nog niet uitgezet en wij hebben hier de regels nog niet ontvangen inzake de AMvB betreffende het nieuwe beleid. Er kunnen wat dat betreft niet in die mate verwachtingen zijn gewekt als met de IPR. De IPR is een duidelijk en herkenbaar instrument voor de bedrijven. Ik zou derhalve tegen de staatssecretaris willen zeggen: blijft u

doorgaan met de IPR. Ik ben er wat dat betreft nog niet van overtuigd dat dit niet zou kunnen. Ik ben dan ook erg nieuwsgierig naar het antwoord van de staatssecretaris te dien aanzien.

Een ander belangrijk punt in deze behandeling — daar ontkomen wij niet aan — betreft het volgende. Wij hebben helemaal geen zicht op de bezuinigingen in het kader van de Tussenbalans. Gaat er iets gebeuren met het regionale beleid of gaat er niets gebeuren met het regionale beleid? Ik denk in dit verband aan de regioprogramma's; daar is een convenant gesloten, zou je kunnen zeggen, met de provincies. Wat gaat er gebeuren met de IPR? Wat gaat er in het totaal gebeuren met de bezuinigingen? Dat hoort eigenlijk een beetje bij de totale analyse die er dient te zijn. Wij moeten zicht op het geheel hebben, willen wij er hier zinnig over kunnen beslissen.

Wij hebben wat betreft het regionale beleid heel secuur met elkaar overlegd. Ik heb toen ook al gezegd dat wij als CDA grote twijfels hadden bij het nieuwe instrument. Uiteindelijk hebben wij ons erbij neergelegd, omdat het ons voorkwam dat het een haalbaar instrument, een bruikbaar instrument zou kunnen zijn, ook omdat er financiële ruimte was. Wij hebben toen ook al gezegd dat het in het kader van de financiële krapte misschien niet verstandig is om weer met een nieuw instrument te beginnen. Ik kom daar dus nu toch weer op terug, omdat de staatssecretaris ook terug komt op haar beleid. Dan moet ik ook weer terugkomen op mijn vraagstelling bij het regionale beleid. Dat kan haast niet anders, zo denk ik.

Ik blijf, wat dat betreft, met veel vragen zitten. Het is natuurlijk redelijk ingrijpend voor sommige provincies: uitbreidingen vallen eruit en het kan niet meer binnen vijf jaar alsof het gaat om een nieuwe vestiging. Ook is er een verschil in benadering per provincie. Ik kan mij daar nog iets bij voorstellen wat betreft het verschil in ontwikkeling, in economische potentie, maar het is aan de andere kant zo dat er duidelijke afspraken lagen en wij willen toch ook altijd als redelijk solide en stabiele overheid overkomen. Al met al, voorzitter, zijn er een groot aantal vragen rondom dit regionale beleid.

De heer **Tommel** (D66): Ik zou allereerst met de staatssecretaris van

gedachten willen wisselen over de procedure die zij gevolgd heeft. Op 19 december wordt in de Staatscourant bekendgemaakt dat de regeling voor 1990 is ingetrokken en wij krijgen daar ruim een maand later bericht van. Dat is punt één.

Het tweede punt is het volgende. In de brief van 11 maart jongstleden schrijft de staatssecretaris dat er een nieuwe regeling komt en dat deze op korte termijn aan de Staatscourant zal worden toegezonden voor publikatie. Die publikatie staat de volgende dag dan al in de Staatscourant voordat wij hierover overleg hebben kunnen voeren. Ik heb het onaangename gevoel dat de Kamer voortdurend voor voldongen feiten wordt gesteld en dat staat in schrille tegenstelling tot het debat dat wij gisteren met minister Andriessen hadden, die luid de lof zong van het ministerie van Economische Zaken. Dit ministerie zou altijd, voordat er beleidswijzigingen werden ingevoerd uitvoerig de Kamer inlichten en met de Kamer overleg voeren. Toen de Kamer meende dat dit niet altijd zo gebeurde, antwoordde hij, dat er geen uitzonderingen op die regel zijn en dat de Kamer die verplichting niet wettelijk zou behoeven vast te leggen. De Kamer is echter zo verstandig geweest om dit toch bij amendement te doen. Ik vind dus mijn bovengenoemd argument een duidelijk voorbeeld van een miscommunicatie. Indien een beleidswijziging op korte termijn moet plaatsvinden — aan het einde van het jaar om budgetoverschrijding te voorkomen kan dit het geval zijn — dan dient de Kamer op zijn minst gelijktijdig met de publikatie in de Staatscourant een brief te krijgen met het hoe en waarom, opdat er eventueel nog overleg kan plaatsvinden. Dat moet niet ruim vijf weken later gebeuren. Naar mijn gevoel gaan we zo niet met elkaar om.

Als er op 11 maart een brief komt met een voorgenomen beleidswijziging waarover twee dagen later een mondeling overleg is gepland, dan kan de staatssecretaris het niet maken om die nieuwe regeling een dag later, dus voor het mondeling overleg, aan te kondigen in de Staatscourant.

Staatssecretaris **Van Rooij**: Dat is geen aankondiging.

De heer **Tommel** (D66): Ik vind wel dat het een aankondiging is. Ik vat

het kort samen. Wanneer zulke wijzigingen moeten plaatsvinden, dan moet er van te voren overleg met de Kamer worden gepleegd en als dat om welke reden dan ook niet mogelijk is, moet de Kamer gelijktijdig worden ingelicht.

Voorzitter! Ik heb geconstateerd dat er financiële problemen met het IPR-regime zijn. Wat mevrouw Doelman hierover heeft opgemerkt is een bekend verhaal; wij hebben dat vaker gehoord. Aan de ene kant is het een gelukkige omstandigheid want het is een bewijs dat er behoorlijk geïnvesteerd wordt, ook in die gebieden waar de IPR-premie van toepassing is. Dat willen wij en dus moeten wij ook een beetje onze zegeningen tellen.

Ik heb echter wel de volgende vragen. Waar zit die overschrijding? In welke gebieden en in welke sectoren? Bij welke bedrijven komt dat voor? Kon dit niet van te voren worden voorzien? Wij hebben eind vorig jaar nog overleg gehad. Toen konden wij zien aankomen dat er een neiging zou zijn om in te spelen op de nieuwe situatie. Ik sluit mij dus korthedshalve aan bij de vragen die door de voorgaande woordvoersters zijn gesteld. Klopt het, dat dit vooral de investeringen in het zuiden van ons land betrof, ook van de zogenaamde centrale IPR? Is het niet een wat navrant verschijnsel dat het noorden van het land hiervoor de tol betaalt? Dat lijkt toch niet de bedoeling te zijn, te meer daar wij geconstateerd hebben dat de economie in het noorden juist de zwakste is. De logica van de maatregel is mij dan ook niet helder.

Ik kom dan toe aan de vraag of wij akkoord kunnen gaan met de voorgestelde maatregel. Ik zou dit in twee delen uiteen willen laten vallen. De staatssecretaris heeft een aantal technische wijzigingsvoorstellen gedaan, waarbij bijvoorbeeld de investeringen in binnenscheepen en vliegtuigen niet meer onder de IPR vallen. Daarmee zijn wij akkoord. De software zal wel onder de IPR vallen. Ik vind dat een goede wijziging. De regio heeft meer aan investering in en aan helpen bij informatietechnologie dan aan investeren in binnenscheepen. Die varen wel overal heen maar je moet je afvragen welk profijt de regio daarvan heeft. Achteraf gezien, vraag ik mij af of ook de Kamer hier niet eerder kritisch naar hadden moeten kijken. Kan de staatssecretaris ons nog meedelen

wat er in de afgelopen jaren in die sectoren is gedaan? Hoeveel vliegtuigen of binnenschepen zijn er eigenlijk via die IPR besteld? Is er gebruik gemaakt van die regeling? Nogmaals, met deze technische wijziging zijn wij akkoord.

Met de hoofdwijziging, het verlagen van de investeringspremies, zijn we zeker niet akkoord. Ik sluit mij aan bij de woordvoersters van CDA en VVD die juist tegen de staatssecretaris hebben gezegd dat zij het nieuwe instrument moet inzetten. Wij zijn ook buitengewoon kritisch geweest over dat nieuwe instrument, de bedrijfsomgeving. De fractie van D66 geeft er ook de voorkeur aan om de IPR-premie in stand te houden en om het bedrag van het nieuwe beleid in te zetten voor het behoud van die IPR-premie.

De heer **Spieker** (PvdA): Voorzitter! Op de begroting voor 1991 is ruim 406 mln. voor verplichtingen gereserveerd. Daarvan is 135 à 145 mln. overgehouden van het voorgaande jaar. Eerst werd ons gemeld dat dit bedrag net niet voldoende zou zijn, maar uit de laatste brief van de staatssecretaris blijkt, dat het bij lange na niet voldoende is. Er wordt ook duidelijk aangegeven wat de oorzaak is. Die zou gelegen zijn in het forse uitstel van de projecten die in het laatste kwartaal zijn ingediend. De brief van 22 januari maakte mij nieuwsgierig naar de investeringsaanvragen. De tweede brief gaf hierover meer duidelijkheid. Daarin staat dat het verscherpte IPR-regime voor 1991 de belangrijkste oorzaak was. Dan kan ik maar tot één conclusie komen: wij praten over investeringsprojecten in het zuiden des lands. Daarover hebben wij het. Dit is niet zo verwonderlijk, gelet op de investeringsbereidheid van ondernemers in voorgaande jaren in dat deel van ons land. Er leeft bij mij nu nog wel een aantal vragen.

Ik vind het jammer dat de staatssecretaris in de laatste notitie verzuimd heeft ons een beeld te schetsen van de situatie. Graag had ik gezien, dat zij iets had gezegd over de omvang van de investeringen en dat zij daarbij had laten weten of het over over nieuwe vestigingen gaat en of uitbreidingsinvesteringen aan de orde zijn. Ook voorgaande sprekers hebben erop gewezen, dat een overzicht op zijn plaats zou zijn geweest. De staatssecretaris had bijvoorbeeld aan kunnen geven hoe

groot de bestedingsruimte in 1990 was. Gelet op het belang van de projecten heeft de regering wellicht voor een x bedrag een beroep moeten doen op het budget voor 1991. Ik hoor overigens graag hoe groot dat bedrag x is.

Wat is daarbij voor mij het probleem? In de notitie van 22 januari schrijft de staatssecretaris, dat zij voornemens is het budget voor 1991 niet aan te spreken, omdat zij voor dat jaar een grote bestedingsruimte aanwezig wil laten. Ik heb alle begrip voor haar streven op dit punt. Die bestedingsruimte is nodig, wil je in 1991 ook nog veel investeringen kunnen realiseren. Ik ga er namelijk van uit, dat niet een beroep gedaan hoeft te worden op het budget van 1992. Ter oplossing van het probleem heeft de staatssecretaris voorgesteld, de grondslagpremie voor 1990 op 60% te stellen.

Ik ga er overigens van uit, dat dit percentage slechts geldt voor de genoemde maanden in 1990 geldt en dat het niet van toepassing is voor 1991. Hierover heb ik niets gelezen en ik wil mijn veronderstelling bevestigd zien. Ik zie nu dat de staatssecretaris instemmend knikt.

In de notitie van 11 maart komt de staatssecretaris min of meer terug op haar woorden. Zij spreekt dan van "daartoe gedwongen". Blijkbaar bestaat er dan meer duidelijkheid over het aantal premie-aanvragen. Dan moet er een beroep worden gedaan op het budget voor 1991. Nogmaals, voordat ik een oordeel vel, wil ik weten over welk bedrag het gaat. Wat blijft er, als alle aanvragen voor 1990 worden gehonoreerd, nog voor 1991 over?

Dan komt vervolgens de vraag aan de orde: welke consequenties heeft dit alles voor 1991? Ik moet er toch niet aan denken, dat wij een groot deel van het geld voor 1991 gaan gebruiken voor 1990, zodat wij halverwege 1991 "neen" tegen een aantal investeerders moeten zeggen. Dat zou wel eens zeer nadelige gevolgen kunnen hebben.

Als het inderdaad gaat om investeringen in het zuiden des lands — en ik heb daarvoor aanwijzingen — is, zoals de heer Tommel zei, de vraag gerechtvaardigd of de overige regio's daarvan de dupe moeten worden. De overige regio's zouden zelfs op twee manieren de dupe kunnen worden. Ten eerste wijs ik erop, dat voor de overige regio's ook de 90/60-verhouding gaat gelden.

Daar plaats ik een vraagteken bij. Ten tweede wijs ik erop, dat als er voor 1991 minder geld beschikbaar is, de investeringen in het noorden — daar is een laag investeringsniveau — daaronder bijzonder zullen lijden. Gelet op de zwakke economische structuur van het noorden is het niet goed dat er in 1991 neen verkocht moet worden. Ik wil hier dan ook wel zeggen dat mijn fractie dat niet aanvaardbaar vindt. Het paard wordt op deze wijze achter de wagen gespannen, want wij gaan hiermee de verkeerde kant op. Nogmaals, dat is een onaanvaardbaar gegeven.

Over het grondslagpercentage dat van 90 naar 60 is teruggedaan wil ik het volgende opmerken. Ik hoor graag, waarom daarvoor gekozen is. Bij een eerdere gelegenheid is daarvan juist afgeweken. Men vond dat op die manier ook de nieuwe vestigingen gepakt zouden worden, die nu juist zo belangrijk zijn in de desbetreffende gebieden. Men heeft toen gekozen voor een verlaging van de uitbreidingsinvesteringen. Ik wil weten waarom daarvoor nu niet gekozen is. Voorts wil ik graag weten wat het effect is van de verlaging van het grondslagpercentage. Hoe staat dat in verhouding met het uitbreidingspercentage?

Over de notitie van 11 maart over het IPR-regime wil ik het volgende opmerken. In deze notitie wordt een aantal belangrijke wijzigingsvoorstellen gedaan. Allereerst gaat de verlaging van de premie-uitbreidingsinvestering in het noorden binnen vijf jaar van 20 naar 15%. In de tweede plaats komt de premie voor de uitbreidingen in de overgangsgebieden binnen vijf jaar geheel te vervallen. Ik ga er niet van uit dat vooruitgelopen wordt op een bezuinigingsmaatregel. Ik verwacht niet dat er in het kader van het bedrag van 320 mln. dat binnen het departement van Economische Zaken gevonden moet worden, gezegd zal worden dat er ook bezuinigd zal worden op het regionaal beleid. Dat is overigens voor onze fractie ook een onaanvaardbare situatie. Nu we het toch over de premies hebben, voorzitter, ga ik er ook niet van uit dat de verlaging van de percentages daarvan het gevolg is. Deze moet immers in het kader van de Tussenbalans gevonden worden. Als dat het geval is, zou ik dit graag op tafel gekregen hebben. Een en ander zal veroorzaakt zijn door het feit dat het

budget voor 1991 veel geringer is dan in de begroting is opgenomen. Wanneer het beschikbare budget, als gevolg van het gunstige vestigingsklimaat in een bepaald deel van dit land ontoereikend is, moet men in eerste instantie bekijken of de problematiek aldaar opgelost zou kunnen worden. Dat zal waarschijnlijk ook wel gebeuren maar, nogmaals, ik wil hiervoor waarschuwen. Wij hebben er ernstige bezwaren tegen dat andere gebieden in die situatie worden meegesleurd, terwijl zij aangewezen zijn op forse investeringen.

Tijdens de behandeling van de nota inzake de regio's zonder grenzen is erop gewezen dat de positie van die grenzen goed in de gaten moet worden gehouden. Kan de staatssecretaris zeggen hoe een en ander zich in het nieuwe regime verhoudt tot de ontwikkelingen die over onze grens zullen plaatsvinden?

Voorzitter! Zou men, wat die regio betreft waar tamelijk veel wordt geïnvesteerd en waar dus ook veel IPR-geld naartoe vloeit, ook niet eens kunnen kijken naar de projecten die wel of niet voor investeringen in aanmerking kunnen komen? Er zijn projecten die van zeer groot belang zijn voor een bepaald gebied. Het is dan natuurlijk erg leuk als daar geïnvesteerd wordt, maar voor de economische structuur behoeven deze nu niet direct van grote betekenis te zijn. De staatssecretaris komt zelf met het voorstel om te investeren in de bedrijfsuitrusting van internationale transportbedrijven. Dat is een verdedigbare zaak. Mijn vraag is dus nogmaals, of daarvoor niet nog meer investeringsprojecten in aanmerking komen.

Subsidiëren van software is op zichzelf een goede zaak, maar dat softwaregedoe is een heel breed geheel, waarmee je erg voorzichtig moet zijn. Je moet voorkomen dat alle software daarvoor in aanmerking komt.

Ik kom toe aan de verhouding tussen het centrale en het decentrale budget. In voorgaande situaties hebben wij gezegd, voorstander te zijn van een groter budget voor de regio's. Ik wil daar nogmaals voor pleiten, gelet op de brief van de staatssecretaris. Er zijn twee belangrijke redenen aan te wijzen: de relatief snelle uitputting van het decentrale budget en het tijdrovende karakter van de kleinere projecten. Er zijn grote achterstanden ontstaan,

waardoor we in zo'n laat stadium pas inzicht hebben gekregen in de omvang van het budget. Als de regio's een ruimer budget krijgen, zal een deel van het probleem worden opgelost.

Gelet op de ernst van de hele problematiek, is het ook mijn overtuiging dat we serieus moeten kijken naar de gelden die voor de bedrijfsomgeving zijn vrijgemaakt en in de begroting zijn opgenomen.

Staatssecretaris Van Rooij:
Mijnheer de voorzitter! Ik wil de geachte afgevaardigden danken voor hun opmerkingen en vragen in eerste termijn.

Ik begin met de procedure. Ik kan mij goed de irritatie voorstellen die bij de commissie is ontstaan naar aanleiding van de publikatie in de Staatscourant, welke de indruk wekt, als zouden wij nu reeds een maatregel aangekondigd en vastgelegd hebben, zonder het overleg met de commissie te hebben afgewacht. Dat is geenszins het geval. Zoals men weet, kent de Staatscourant twee afdelingen: één afdeling voor publikaties op verzoek van de overheid, en één afdeling waar de redactie van de Staatscourant uit eigener beweging openbare stukken weergeeft, zoals een brief aan de Kamer een openbaar stuk kan zijn. Het artikel waaraan mevrouw Kamp refereerde, is niet dankzij EZ in de Staatscourant gekomen, maar is een alertheid van de redactie van de Staatscourant, die dat een interessante brief aan de Kamer vond en daarvoor aandacht vroeg. Het is uitdrukkelijk niet te zien als een publikatie van de nieuwe regeling voor 1991. Het spreekt voor zichzelf dat daarover eerst overleg met de commissie moet plaatsvinden, alvorens wij dat in de Staatscourant publiceren. Ik hoop dat daarmee dit misverstand is weggenomen, een misverstand dat een verkeerde indruk zou kunnen wekken over de nauwgezetheid, waarmee wij met de Kamer overleg willen voeren.

De publikatie in de Staatscourant over het afschaffen van de regeling voor de jaren 1988 t/m 1990. Dat is eigenlijk een gevolg geweest van het instemmen van de Kamer met de nota Regio's zonder grenzen, wat automatisch ten gevolge had dat het regime, dat tot en met 1990 gold voor de eronder vallende gebieden, eind van dat jaar afliep. Ik heb daarom gemeend dat die simpele

formaliteit niet in een simpele brief aan de Kamer behoefde te worden uitgelegd. Vandaar dat de brief die wij in januari hebben gestuurd, betrekking had op de wijziging van de grondslag van 90% naar 60%.

Ik wil nog even ingaan op het verzoek om duidelijk uiteen te zetten, hoe het mogelijk is dat we eerst in oktober hierover met elkaar hebben gesproken over een betere besteding van het ruime overschot in 1990 — daarbij werd gedacht aan een technische overloop naar 1991 — en slechts enkele maanden later over een tegenovergestelde situatie zaten te praten.

Mevrouw Kamp heeft de mogelijke oorzaken zelf al enigszins aangegeven. De nota Regio's zonder grenzen is afgelopen zomer gepubliceerd. Deze gaf bij een aantal bedrijven duidelijk zicht op de zeer waarschijnlijke wijzigingen in het regime per 1 januari. Deze bedrijven hebben daar met hun investeringsprojecten op geanticipeerd. Dat betekent overigens niet, dat deze projecten twee of drie weken na het publiceren van de nota al gereed waren. Er zit natuurlijk tijd tussen het kennisnemen van de nieuwe voorstellen en het gereed hebben van de projecten. Onzes inziens is dat ook voornamelijk de oorzaak van die enorme hausse aan aanvragen in de laatste drie maanden van vorig jaar. Men kan zich afvragen, of wij dat niet hadden kunnen voorzien. Het valt ons misschien tot op zekere hoogte te verwijten, dat wij dit niet hebben voorzien. De ervaring wijst echter uit, dat het uiterst moeilijk is om grip te krijgen op de investeringen van het bedrijfsleven. Er spelen namelijk vaak ongreepbare factoren een rol bij. De economische ontwikkeling was het afgelopen jaar in het algemeen buitengewoon goed. Die heeft ook een rol gespeeld bij die hausse aan aanvragen vorig jaar.

Daarnaast blijven aanvragen vaak erg lang bij de regionale ontwikkelingsmaatschappijen liggen. Ook dat is een reden waarom wij niet altijd goed zicht op de aanvragen hebben.

Mevrouw Doelman-Pel (CDA):
Voorzitter! Ik begrip best, dat investeringen niet altijd kunnen worden voorspeld. Bij de kwestie van de herijking speelde echter hetzelfde. Waarom is in het nieuwe beleid geen rekening gehouden met de ervaringen op dat gebied? Wat dat betreft is

er sprake van een identieke discussie.

De heer **Tommel** (D66): De staatssecretaris zegt, dat de situatie mede zo onoverzichtelijk is, omdat de aanvragen nogal eens met vertraging vanuit de ROM's komen. Ik herinner mij dat wij een vorige keer hebben afgesproken, dat wanneer een aanvraag bij een regionale ontwikkelingsmaatschappij wordt gedaan, onmiddellijk een kopie daarvan naar Economische Zaken wordt gestuurd. Dat argument van de staatssecretaris zou dus niet meer op mogen gaan.

Staatssecretaris **Van Rooij**: Wat de ervaringen betreft merk ik op, dat wij ons natuurlijk ook gespiegeld hebben aan de ervaringen in de jaren daarvoor. Toen was er juist geen sprake van een hausse aan het eind van het jaar. Daarom vergt het wat van ons inschattingsvermogen om nu te zeggen: Dit jaar zal duidelijk afwijkend zijn van de jaren daarvoor. Voor zover mijn kennis op dat punt reikt, ging het bij de herijking niet zozeer om een wijziging van het regime. Daar is nu echter wel sprake van. Om ervoor te zorgen dat het departement in de toekomst veel tijdiger inzicht krijgt in de aanvragen, willen wij in de nieuwe regeling opnemen, dat de aanvragen meteen bij EZ moeten worden ingediend, dus niet eerst bij een regionale ontwikkelingsmaatschappij. Een bedrijf dat een aanvraag voor IPR indient, moet zich dus eerst melden bij EZ. Uiteraard komt daarna het advies van de regionale ontwikkelingsmaatschappij.

Mevrouw **Kamp** (VVD): Maar er is toch afgesproken, dat wanneer een aanvraag bij een regionale ontwikkelingsmaatschappij wordt ingediend, er direct een afschrift naar EZ gaat? Met andere woorden, als er een wijziging plaatsvindt, dan moet die wel zin hebben. Dit voorstel heeft volgens mij geen zin.

De heer **Tommel** (D66): Ik concludeer uit het antwoord van de staatssecretaris dat de afspraak dat de ROM's de aanvragen onmiddellijk zouden melden aan Economische Zaken, niet heeft gewerkt. Klopt dat? Als dat niet klopt, zie ik geen voordeel in een nieuwe situatie.

Staatssecretaris **Van Rooij**: Ik denk dat er sprake is van een misverstand.

Ik dacht dat in het verleden was afgesproken dat de ROM's regelmatig overzichten aan Economische Zaken zouden sturen. Naar mijn weten — dat is wellicht het probleem van het nieuw zijn op dit terrein — zijn er geen afspraken gemaakt over het sturen van afschriften aan Economische Zaken. Ware dat wel het geval geweest, dan zouden wij wel zicht op het geheel hebben gehad.

De heer **Tommel** (D66): In een vorig mondeling overleg is zeer expliciet afgesproken dat in het vervolg de ROM's direct bij ontvangst van de aanvraag een kopie ervan door zouden sturen naar Economische Zaken. Dat is toen toegezegd door de minister. Ik vraag de staatssecretaris een en ander nog eens na te gaan en te overwegen of die route niet wijzer is.

Staatssecretaris **Van Rooij**: In dat geval bied ik mijn excuses ervoor aan dat blijkbaar de afspraak, zo die er was, over het sturen van afschriften geen realiteit is geworden in de zin zoals u het had verstaan. Het allerbelangrijkste is nu dat er in de toekomst een goede regeling komt, waarbij wij tijdig inzicht hebben in wat er qua aanvragen in de pijpleiding zit en waarbij de ROM's goed uit de voeten kunnen met de aanvragen.

De ervaring tot nu toe is dat aanvragen die bij de ROM's binnenkomen, niet altijd helemaal volledig zijn. Als de aanvragen voortaan centraal bij het ministerie van EZ binnenkomen, zal meteen snel getoetst kunnen worden of de aanvragen volledig zijn. De ROM's kunnen dan eenzelfde regime volgen. Het grote voordeel zal zijn dat wij nooit meer bij de Kamer aan zullen kunnen komen met de mededeling: wij weten niet precies wat er aan aanvragen in de pijpleiding zit; wij hebben de enorme overschrijding aan het eind van het jaar niet kunnen voorzien.

Vervolgens ga ik in op de cijfermatige kant van de problematiek. Ik stel voorop dat zowel de brief van januari over het regime 1990 als de brief van eergisteren over het regime 1991 niet beoogt te bezuinigen in de zin dat het voorziene budget verlaagd wordt. Beide brieven hebben tot doel dat het voorziene en door de Kamer geaccordeerde budget niet wordt overschreden. Voor 1990 was een

budget voorzien van ongeveer 330 mln. inclusief de overloop van plusminus 140 mln. uit 1989. Het afgelopen jaar was er sprake van een bedrag van 240 mln. aan commitments. Dat betekent dat er voor zo'n 90 mln. ruimte was die kon gelden als overloop. Het probleem was dat tegenover die ruimte voor overloopten bedrage van 90 mln. een bedrag stond van maar liefst 140 mln. aan projecten. Met andere woorden: wij hadden veel meer op de lat staan dan wat er aan committeringsruimte tegenover stond, tenzij wij een deel, zeg 50 mln., van het budget voor 1991 hadden aangewend. Dat zou betekenen dat de feitelijke committeringsruimte voor 1991 aanzienlijk wordt beperkt.

Dat vonden wij niet goed. Wij moesten proberen zoveel mogelijk de dreigende overschrijdingen reeds in 1990 te laten neerslaan. De mogelijkheden die wij op grond van het toen geldende regime hadden, waren uitermate beperkt. In feite konden wij alleen de grondslag wijzigen. Het was niet mogelijk in de bestaande regeling wijzigingen aan te brengen. Het aanpassen van het grondslagpercentage is overigens een vrij ruw middel. De verschuiving van 90% naar 60% heeft 10 mln. opgeleverd, maar die ruimte was onvoldoende om het totale probleem op te lossen. Misschien hadden wij het percentage nog verder moeten verlagen, maar wij waren van oordeel dat beneden de 60% het instrument niet meer geloofwaardig zou zijn.

Een deel van de problematiek is naar 1991 verschoven. Wij houden er echter rekening mee dat er een hausse was aan het eind van 1990, die voor een deel het gevolg was van het vervoegen van een aantal projecten. Wij denken dat dit aan het begin van dit jaar tot een dip zal leiden. Daardoor krijgen wij weer een zekere ruimte voor de planning van dit jaar. Het betekent echter niet dat wij daarmee de problemen kunnen wegnemen. Om een oplossing te vinden hebben wij eerst de oorzaken onderzocht.

Voorzitter! De heer Spieker heeft gelijk dat een belangrijk deel van de overschrijding in 1990 werd veroorzaakt door extra veel aanvragen uit het zuiden en het oosten van het land. Dit gold in mindere mate voor het noorden van het land. Wij hebben ons afgevraagd of het mogelijk was om binnen het budget voor 1991 een oplossing te vinden. Wij hebben er

niet voor gekozen om — zoals wij vorig jaar hebben gedaan — het grondslagpercentage te verlagen. Dan zou het noorden even zwaar getroffen worden als de andere delen van het land en dat zou niet terecht zijn, want de meeste aanvragen kwamen uit de overgangsgebieden.

Daarom hebben wij ervoor gekozen de uitbreidingsinvesteringen binnen de termijn van vijf jaar niet langer als vestiging te beschouwen. In de overgangsgebieden zullen die investeringen niet meer gepremieerd worden. Deze maatregel heeft een zeer beperkt effect op het Noorden, waar deze uitbreidingsinvesteringen nog wel gepremieerd worden, zij het niet meer voor 20%, maar voor 15%. Met deze oplossing hebben wij recht gedaan aan het noorden van het land. Het noorden betaalt niet mee aan de oplossing van de problematiek die elders ontstaan is. Voor ons was dit de meest reële oplossing voor dit probleem.

Mevrouw Kamp heeft ook gevraagd of de geloofwaardigheid van het overheidsbeleid, vooral voor buitenlandse investeerders, niet wordt aangetast. Ik wil er graag op wijzen dat algemeen bekend was, ook bij de buitenlandse investeerders, dat de regeling die de afgelopen periode gold, aan het eind van vorig jaar ophield. Het nieuwe regime dat voor dit jaar en volgende jaren moet gelden, is nog niet gepubliceerd. Er was weliswaar een indicatie in de nota Regio's zonder grenzen in welke richting het beleid zou worden ingevuld, maar er was nog geen specifieke regeling waarop men een beroep zou kunnen doen. Onze plicht om binnen het budget te blijven, heeft niet geleid tot een zodanige oplossing dat wij voor buitenlandse investeerders geen geloofwaardig beleid meer voeren.

Daar komt bij dat er in de decentrale IPR's niets verandert. Zij zijn de verantwoordelijkheid van de lagere overheden en wij hebben daar verder geen zeggenschap over, behalve de marginale toetsing dat de zaak voor Brussel in orde is.

Een ander punt waarvoor ik graag de aandacht wil vragen, is dat uitbreidingsprojecten boven 75 mln. met een bijzonder belang voor de regionale economie in voorkomende gevallen als vestigingsprojecten kunnen worden beschouwd. Dat zijn vaak majeure uitbreidingen van buitenlandse investeringen, waarbij

het van groot belang is dat de overheid met premies te hulp kan komen.

Mevrouw Doelman en de heer Spieker hebben gevraagd hoe het zit met de Tussenbalans en de bezuinigingen voor 1991. Ik ben blij dat het regionaal beleid op de EZ-begroting helemaal buiten de problematiek van de begroting voor 1991 is gebleven. Het voor 1991 voorziene budget blijft dus volledig intact.

De Tussenbalans is een ander verhaal. EZ is op dit moment bezig om te bekijken hoe wij de niet geringe taakstelling van 320 mln. op de begroting voor de komende jaren versleutelen. Wij hebben van Financiën enige tijd gekregen om voor die zware operatie een verantwoorde oplossing te vinden. In de subsidiebijbel die door Financiën voor de Tussenbalans was geproduceerd, heeft het regionaal beleid een zeer prominente positie ingenomen. Dit was niet tot mijn genoegen, zoals u zult begrijpen, en ik heb mij zeer verzet tegen de voorstellen dat het totale regionaal beleid zou kunnen verdwijnen. Daar kon uiteraard geen sprake van zijn.

Een andere zaak is of het mogelijk is om het regionaal beleid geheel te vrijwaren van de zware problematiek die Economische Zaken op moet lossen. Als wij niet een deel voor onze rekening nemen, zal het elders op EZ versleuteld moeten worden. De leden van de commissie EZ zitten hier ook niet alleen voor het regionaal beleid, maar zullen er begrip voor hebben dat wij een afweging moeten maken. Ik durf of wil geen garantie geven dat het regionaal beleid buiten schot blijft. Bij de Tussenbalans is door de CDA-fractie het regionaal beleid ook in beeld gebracht voor mogelijke decentralisatie. In het kader van de discussie over de nota Regio's zonder grenzen kan ik wel de verzekering geven dat ik mij zeer zal inzetten om eventuele bezuinigingen verantwoord te houden om te voorkomen dat wij geen volwaardig regionaal beleid overhouden.

Voorzitter! Nu kom ik op de vraag hoe de situatie is ten opzichte van het buitenland. Een belangrijk punt van afweging blijft of ons instrumentarium adequaat is, ook in verhouding tot de situatie aan de andere kant van de grens. Om die reden heb ik gezegd: Laten wij niet die grondslag verlagen, omdat dan over de hele linie het instrumentarium minder

aantrekkelijk wordt gemaakt, maar laten wij het op meer selectieve wijze aanpakken. Wat het ons direct omringende buitenland betreft, kan ik het volgende melden.

Er vinden gesprekken plaats tussen de Europese Commissie en de Duitse regering in Bonn over het regionaal beleid, ook in het licht van de nieuwe situatie die is ontstaan in verband met het voormalige Oost-Duitsland. Het aantal regio's in de Bondsrepubliek heeft hierdoor een totaal andere aanzien gekregen. Het is de uitdrukkelijk wens van Brussel — wens is wat eufemistisch uitgedrukt — dat het deel van de Duitsland dat valt onder het regionaal beleid wordt vermindert van 30% tot 20%. Dat betekent dat het beleid in Duitsland aanzienlijk zal moeten worden aangepast in beperkende zin. Ik denk dat dit uiteindelijk voor de relaties aan de Nederlands/Duitse grens wat Nederland betreft geen nadelige verandering zal zijn.

Deze zomer vindt overleg plaats tussen de Belgische regering en de Europese Commissie in het kader van de herziening van het regionaal beleid. De lijn van de Europese Commissie is gericht op het terugbrengen van het aantal regio's in het kader van het regionaal beleid. De Commissie is zeer selectief bij de beoordeling van wat nog wordt goedgekeurd in dit kader. Dit geeft ons de verwachting, dat Europees Brussel een en ander kritisch zal beoordelen.

Voorzitter! De heer Tommel heeft zich akkoord verklaard met de brief over de technische aanpassingen. Hij heeft gevraagd: Hoe zat dat nou met die vrachtwagens en binnenschepen? Ik neem aan, dat hij er begrip voor heeft, dat wij dat hier niet een, twee, drie paraat hebben. Wij zullen hem daarover graag schriftelijk informeren, zoals wij ook schriftelijk informatie willen verschaffen over wat precies de aard van de sectoren was die de grote toename aan het eind van het jaar veroorzaakten.

De heer Spieker aarzelde of het wijs was, de software onder de regeling te brengen. Het gaat hier om zogenaamde besturingssoftware, dus software die duidelijk gekoppeld is aan machines. Het is geen software die je in bijvoorbeeld het noorden met IPR-geld zou kunnen aanschaffen om dan mee te nemen naar een bedrijf in het westen. De software moet speciaal bestemd zijn voor de apparatuur in het IPR-gebied zelf.

Dat is de reden waarom wij gemeend hebben er wijs aan te doen om de vrachtwagens, de mobiele investeringsgoederen, eruit te laten. Immers, een bedrijf met meerdere vestigingen in het land zou dan voor een vestiging in een IPR-gebied met IPR-gelden vrachtwagens kunnen aanschaffen om die vervolgens elders in het land te gaan gebruiken. Dat geld komt dan niet de economie ten goede in de regio waarvoor het bestemd is. Dat zou ons inziens niet de juiste aanwending zijn van deze middelen waar wij zuinig op moeten zijn.

De heer Spieker heeft om een meer discretionaire aanpak gevraagd. De premiereregeling is in feite al duidelijk gericht op industrie en wat wij noemen stuwende dienstverlening. Dat is in wezen al een beperking van wat eronder kan vallen. Het is een stukje duidelijkheid, een stukje rechtszekerheid voor het bedrijfsleven dat er hier geen situatie komt zoals in België, waar de aanpak veel meer discretionair is, maar waar ook veel minder duidelijkheid en zekerheid voor het bedrijfsleven is of het uiteindelijk een investeringspremie krijgt of niet. Zoals ook uit onze contacten met de desbetreffende regio's en provincies is gebleken, wordt aan deze vorm van invulling van de IPR-regeling grote waarde gehecht.

Er is gevraagd of ten aanzien van de kleine projecten de verhouding tussen centraal en decentraal nog eens kan worden bekeken. Met de nieuwe regeling hebben wij eigenlijk al een zwaarder accent gelegd op de decentrale invulling. Bekijken wij het budget voor 1991, dan hebben wij, inclusief de overloop, 232 mln. tot onze beschikking en 85 mln. decentraal. Dat is toch al een heel forse decentrale invulling. In totaal is het dus een dikke 300 mln. Ik geloof dat het niet wenselijk is om hierop op dit moment verder in te gaan. Misschien kunnen wij hierop terugkomen in het kader van de discussie over de hele decentralisatie.

Voorzitter! Er is gevraagd of het wenselijk is om dit jaar al te starten met het instrument van de bedrijfsomgeving. De maatregelen zoals wij die nu voorstaan, zijn geen bezuinigingsmaatregelen in die zin dat wij een voorzien budget willen verminderen. Het het ons erom, het budget voor de IPR zoals dat voorzien is voor 1991, volledig overeind te houden.

Wij willen alleen voorkomen dat wij niet over het budget heen schieten. De verdeling van het budget, zoals dat was voorzien voor 1991, is door de Kamer geaccordeerd bij de behandeling van de begroting voor 1991. Ik spreek dan over het deel, dat voor het traditionele regionale beleid bestemd was en dat zeer bescheiden deel, dat voor het opstarten van het nieuwe beleid bestemd was. In wezen brengen wij met deze voorstellen geen wijzigingen aan. Ik zou er zeer voor willen pleiten, die verhouding ook te houden zoals zij is, te meer omdat wij steeds meer signalen krijgen dat men daaraan grote waarde hecht. Die signalen krijgen wij ook in de contacten met de provincies over de invulling van het bedrijfsomgevingsbeleid.

De voorzitter: Dit was overigens journalistiek gezien een historisch moment. De staatssecretaris maakt ons hedenmiddag opmerkzaam op de nieuwsgagers van de Staatscourant. De tribune is gewaarschuwd.

Mevrouw Kamp (VVD): Ik dank de staatssecretaris voor haar uiteenzetting, met name op het punt van de procedure in relatie met de Staatscourant.

Ik kom nog even terug op het voorstel van de staatssecretaris om de procedure bij Economische Zaken te veranderen. Ik geloof dat het wenselijk is, eerst te kijken of de andere procedure niet goed is. Is de verandering eigenlijk wel zinvol? Ik vraag de staatssecretaris, te overwegen wat het voordeel is van de andere procedure. Daarbij wordt een aanvraag ingediend bij de ROM's en wordt een afschrift aan de staatssecretaris gezonden. Uiteindelijk is zij dan evengoed op de hoogte. Die dossiers gaan dan natuurlijk ook allemaal op en neer.

Wij hebben er nota van genomen dat de staatssecretaris zich bij de discussie over de tussenbalans en de verdere invulling zeer zal inspinnen om de IPR buiten schot te houden. Op dit moment kan zij daarvoor natuurlijk geen enkele garantie geven. Dat brengt mij op het volgende. Er is sprake van een grondslagverlaging, uiteindelijk voor twee maanden van 1990. In de brief wordt een aantal cijfers gegeven. Op zichzelf is dat niet voldoende voor het budget voor 1991. De staatssecretaris zegt dat zij in het begin van

1991 minder aanvragen krijgt. Dan denk ik als ondernemer: als ik nu heel erg slim ben, dan overweeg ik nu die aanvraag van december 1990 nog even aan te houden en ik activeer die weer in het begin van 1991! De staatssecretaris verandert het grondslagpercentage in 1991 immers niet. Er zullen dus zoveel slimmeriken zijn die nu aan de staatssecretaris vragen: wilt u die aanvraag van 1990 naar 1991 verschuiven? Dan is de staatssecretaris misschien weer net zo ver.

Ik ben door het antwoord van de staatssecretaris over bedrijfsomgeving wat teleurgesteld. Ik begrijp wel dat zij dit nieuwe instrument wil inzetten maar ik vraag mij af, of het wel wijs is om het nu al te operationaliseren. Wij staan immers voor problemen die men op 17 oktober niet kon voorzien. De staatssecretaris zegt wel dat er in het begin van 1991 minder aanvragen werden ingezonden maar mogelijk blijkt later dat dit niet klopt, gelet op de niet goed verlopende communicatie tussen het departement en de ROM. Er kan nog het een ander in de pijpleiding zitten. Ik betwijfel dus sterk of ik moet goedkeuren dat het beleidsinstrument van de bedrijfsomgevingsgelden wordt ingezet. Ik verwijs in dit verband naar de discussie over de Tussenbalans en over de toekomst van de IPR.

Mevrouw Doelman-Pel (CDA): Voorzitter! Ik ga graag even in op wat mevrouw Kamp heeft gezegd over de verlaging voor 1990. Inderdaad werden de regels niet eerder in 1991 gepubliceerd maar ik denk toch dat een aantal bedrijven, gelet op de behandeling die in november in de Kamer plaatsvond, bepaalde verwachtingen had. Nu vindt officieel publikatie plaats en is er weer sprake van een ander regime. Voorzitter, nog afgezien van de formele aspecten, is dit voor de "belevingswereld" een zeer vreemde zaak. Eerst twee maanden verlaging, dan mag men verwachten dat er gehandeld wordt volgens de vastgestelde nota, vervolgens vindt zeer laat publikatie plaats en uiteindelijk kan men per 1 januari aanspraak maken op iets heel anders dan waarover eerder afspraken werden gemaakt. Die gang van zaken is voor de bedrijven zeer onduidelijk. Wat mag men nu verwachten als men bij EZ een subsidie-aanvraag indient? Ik

vind het jammer dat ik deze constatering moet doen.

Door de Kamer is steeds onderstreept dat er behoefte bestaat aan meer decentralisatie in de richting van de ROM's. Even is er zelfs sprake van geweest dat men voor het gehele noorden aanvragen via de ROM's zou laten verlopen. Het zou toch wat vreemd zijn wanneer die zaak weer naar EZ terug zou gaan. Ik zou zeggen: men heeft de plicht om met de ROM's goede en heldere afspraken te maken. Die ROM's hebben immers een zeer belangrijke functie in het kader van de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de desbetreffende gebieden. Het gaat niet aan om hier eerst weer te centraliseren. In het kader van de Tussenbalans zal er mogelijk nader worden gesproken over verdergaande decentralisatie. Overigens zijn er in verband met de ISP afspraken gemaakt voor een nieuwe vierjarige periode. Het is allemaal niet eenvoudig en ik wil het niet even op een achternamiddag behandelen. Natuurlijk moeten ook wij zoeken naar mogelijkheden en nagaan wat verantwoorde bezuinigingen voor EZ zijn en wat niet. Ook moet worden bekeken wat er decentraal kan worden gedaan, waardoor er mogelijk ook goedkoper kan worden gewerkt omdat bepaalde lijnen wegvallen. Echter, zoals VNG en IPO aangeven dat er voor 1991 afspraken zijn gemaakt die niet doorgaan, zo dient men ook zorgvuldig om te gaan met de afspraken die in het kader van Economische Zaken zijn gemaakt. Hoe dan ook, er moet helderheid komen. Wij zullen hierover in het kader van de begroting van EZ nader discussiëren. Ik ben er blij om dat een en ander voor 1991 in elk geval overeind blijft.

Voorzitter. Wij gingen in november, bij de behandeling van de nota "Regio's zonder grenzen", akkoord met het budget voor het regionale beleid. Ik loop daar nu niet voor weg maar dit budget was gebaseerd op ervaringsgegevens. Bepaalde gebieden waren wat dit betreft weggevallen en andere gebieden bleven over. Er bleven middelen over voor een nieuw instrument. Echter, ervaringsgegevens geven op dit moment aan dat voor de IPR — dit is een doorzichtige regeling waar bestuurders en bedrijven zeer op gesteld zijn — in feite een ruimer budget nodig is. Ik vraag mij af waarom er in die situatie koste wat het kost een nieuw instrument moet

worden ingezet. Ik vraag mij af, of dat wel wijs is en of wij niet beter voor dit jaar kunnen besluiten, de IPR voort te zetten. De bedrijven kennen die regeling goed en weten wat zij ervan mogen verwachten. Er moet toch nader worden gediscussieerd in het kader van de Tussenbalans; wees nou wijs, zou ik zeggen, zet het nieuwe instrument nu niet in maar laten wij daarover nader spreken in het kader van de Tussenbalans. Voorzitter, die werkwijze lijkt mij veel beter.

Natuurlijk hebben wij meteen brieven gekregen en natuurlijk gaat het vooral om die grensgebieden ten aanzien waarvan wordt gezegd dat men al moeite had met het aanvaarden van het feit dat voor die gebieden (ook over de grens) dezelfde regimes zouden gelden. De staatssecretaris geeft aan dat er overleg wordt gevoerd, dat is prima, maar men wijst ons erop dat er al afspraken waren gemaakt en dat nu moet worden "verkoch" dat het allemaal weer heel anders is. Ik denk dat het voor die gebieden ook moeilijk is, vandaar dat ik de voorkeur geef aan een consistent beleid: laten wij dan liever dit jaar wat meer uitgeven aan de IPR dan aan het nieuwe instrument van subsidiëring van de bedrijfsomgeving.

Ik ben geheel overtuigd door de uitleg van de staatssecretaris over de transportmiddelen. Uit de discussie is gebleken dat men inderdaad een transportmiddel in de ene regio zou kunnen aanschaffen om het in een andere te gebruiken. Het lijkt mij dan ook erg goed om de subsidie hiervoor plaatsgebonden te laten zijn. Met die beperking kan ik zeker instemmen. Ook andere beperkingen zou ik mij kunnen voorstellen, maar dan zou het geld voor nieuw beleid ook bij de IPR betrokken moeten worden.

De heer **Tommel** (D66): Voorzitter! Ik dank de staatssecretaris voor haar heldere uiteenzetting. Nog een paar kanttekeningen.

Ik vond het besluit dat de staatssecretaris op 19 december nam, geen pure formaliteit. Het was een belangrijke wijziging van de inhoud van de regeling en ze werd bovendien buiten werking gesteld. Ik had er eigenlijk wel met de staatssecretaris over willen spreken of dat wel kon. In de regeling werd bepaald dat het grondslagpercentage per 1 november zou kunnen worden aangepast op

grond van de ontwikkeling tot die datum. Bij mij rees dan ook de vraag of daar op 1 november wel enige indicatie voor was. Immers, op 17 oktober, 13 dagen daarvoor, was ons nog medegedeeld dat er niets aan de hand was. Daar moet ik uit opmaken dat er in die laatste twee weken een zeer belangrijke wijziging is opgetreden. Zou het niet logisch geweest zijn, ons op 1 november daarover in te lichten en de aankondiging te doen dat het premiepercentage verlaagd zou worden? Het is toch wonderlijk dat iemand die een aanvraag op bijvoorbeeld 2 november doet, pas later te horen krijgt dat hij helemaal niet krijgt waarop hij had gerekend? Zo kun je niet omgaan met aanvragers van premie. Ik begrijp het probleem van de staatssecretaris wel, maar ik hoop dat zij zich ook kan voorstellen dat wij die vragen wel graag met haar hadden willen bespreken, en niet nu, maar begin november, toen het probleem zich voordeed. Op deze wijze kunnen wij er eigenlijk helemaal geen invloed meer op uitoefenen, en dat betreurt ik zeer.

Ik betreurt het ook, voorzitter, dat de regeling is ingetrokken zonder dat er al een nieuwe was. Er is nu discontinuïteit ontstaan doordat de regeling werd ingetrokken zonder dat bekend werd gemaakt of er een nieuwe zou komen. Nu hoor ik altijd van de minister dat continuïteit voor bedrijven zo belangrijk is en dat je dus niet dit soort onvoorspelbare dingen moet doen. Dit behoort niet bij het begrip continuïteit. Het probleem was bekend en er moest natuurlijk over een oplossing nagedacht worden — dat begrijp ik wel — maar waarom zat er zoveel tijd tussen?

Dan de kwestie van aanvragen al dan niet via de ROM's. Ik zou de staatssecretaris willen aanbevelen, toch de oude route te blijven volgen, dus aanvragen bij een ROM. De ROM's moeten in staat zijn, een fatsoenlijke controle uit te oefenen. Als dat niet lukt, lopen ze in een latere fase vast.

Staatssecretaris **Van Rooij**: Dat is dan wel nadelig voor het bedrijf in kwestie.

De heer **Tommel** (D66): Maar dat zal dan onmiddellijk bij die ROM gaan sputteren, neem ik aan. Als er ROM's zijn die er een beetje een potje van maken — dat beluister ik in deze

woorden — dan mag dat toch niet leiden tot de beslissing om maar weer te centraliseren? In de Tussenbalans kwam juist een uitvoerige lofzang op de decentralisatie voor. Als het bij een ROM op dit moment niet goed gaat, moet dat verbeterd worden. Ik wil de staatssecretaris dan ook vragen om op dat punt op de oude route te blijven zitten, maar wel met handhaving van wat was afgesproken, namelijk dat zij onmiddellijk wordt ingelicht zo gauw er een aanvraag is. Dat lijkt de zaak toch aanzienlijk te kunnen verbeteren.

Voorzitter! Wat de Tussenbalans betreft, wacht ik niet geheel zonder zorgen de voorstellen af, want het staat natuurlijk ter discussie wat een volwaardig regionaal beleid is. Ik constateer wel, met mevrouw Doelman, dat er bijvoorbeeld over ISP vierjarige afspraken gemaakt zijn en dat wij ervan uitgaan dat die zonder meer ook worden nagekomen.

De informatie over de transportmiddelen krijgen wij schriftelijk. Ik ben daar erkentelijk voor.

Ik kom ten slotte toe aan mijn conclusie over de voorstellen voor dit jaar. Ik heb al gezegd dat wij met een aantal wijzigingen, in de zin zoals die plaatsvinden bij de transportmiddelen, akkoord gaan. Ten aanzien van de verlaging van het premiepercentage blijf ik bij mijn opstelling zoals ik die in eerste termijn kenbaar heb gemaakt. Continuïteit is buitengewoon belangrijk. Het bedrijfsleven stelt zeer veel prijs op de IPR-regeling. Mijn fractie meent dan ook dat wij met de verlaging van premies zoals deze nu is voorgesteld, niet akkoord kunnen gaan en dat er dekking moet worden gezocht uit een nieuw instrument, het instrument van de bedrijfsomgeving, waar wij altijd al grote bezwaren tegen gehad hebben, dat nog geen vorm gekregen heeft en waar geen toezeggingen voor gedaan zijn. Men kan naar mijn gevoel een toch goed werkend instrument zoals de IPR, dat is geëvalueerd en waar de waarde van is bewezen, niet ten dele inruilen voor een nieuw instrument, waarvan de waarde nog maar moet blijken. Wat de fractie van D66 betreft, gaan wij dus niet akkoord met het voorstel en zeggen wij tegen de staatssecretaris: haalt u uw dekking voor het ongewijzigd laten van de IPR maar uit het nieuwe instrument.

De heer **Spieker** (PvdA): Voorzitter! Ik dank de staatssecretaris voor het zeer uitgebreide antwoord. Dat heeft dan ook opheldering gegeven.

Wat betreft de procedure, merk ik op dat ik niet zo verschrikkelijk veel moeite met de procedure heb. Ik denk dat deze vrij correct geweest is. Je kunt altijd zeggen dat het een of ander misschien wat eerder had gekund. Maar gelet op de problematiek en gegeven ook dat het duidelijk geworden is dat het vooral om aanvragen gaat die pas op het allerlaatste moment zijn ingediend, heb ik er alle begrip voor dat het zo gelopen is als het gegaan is. Overigens wil ik erop wijzen dat hoe je het ook wendt of keert, de problematiek is dat er voor 1990 een tekort aan middelen is om alle aanvragen te voldoen en daar hebben wij het voornamelijk over.

Het is mij voorts niet helemaal duidelijk geworden, tenzij ik misschien slecht geluisterd heb, hoet het nu zit met het budget voor 1991 in dezen. Ik sluit niet uit dat dit antwoord gegeven is, maar het is niet tot mij gekomen.

Wat betreft die laatste aanvragen, merk ik het volgende op. Waar het een beetje op lijkt, als ik het goed beluister, is dat wij hier een vergelijkbare situatie hebben als zich indertijd met de afschaffing van de WIR voordeed. Dat lekte op een gegeven moment ook uit en op het allerlaatste moment, in een weekend en op een zondag, moest er hard gewerkt worden om alles nog binnen te krijgen. Dit lijkt er ook een beetje op. Ik ben benieuwd hoe dit zit, want ik denk dat het vooral om de uitbreidingsinvesteringen gaat. Het lijkt erop alsof gezegd wordt: het is tot ons gekomen dat de aanvragen allemaal op het laatste moment zijn ingediend. Dat zou betekenen dat men kennis heeft gehad van het voornemen om die uitbreidingsinvesteringen binnen vijf jaar ongedaan te maken. Als dat het geval is, dan zit er natuurlijk weer een manco in het geheel dat wij toch ernstig moeten nemen. Ik ben hier wat voorzichtig mee, maar ik sluit het niet helemaal uit. Het is natuurlijk frappant dat dit bij wijze van spreken weer allemaal op 31 december is gebeurd.

Als ik nu naar de problematiek kijk, denk ik dat de staatssecretaris op een verantwoorde wijze gezocht heeft naar een oplossing. Ik ben wel benieuwd naar de situatie in 1991, want ik voorzie daar nog wel wat

problemen. Ik ben niet zo optimistisch als de staatssecretaris die zegt dat er in 1991 mogelijkwijze wel een dip zal komen. Meestal zijn de aanvragen in het begin van het jaar wat aan de lage kant en komen zij geleidelijk in de loop van het jaar aanwaaien. We moeten niet al te optimistisch denken dat de situatie in 1991 wel zal meevallen. In eerste termijn heb ik al duidelijk gezegd dat de investeringen in het noorden, het meest zwakke economische gebied, hier niet de dupe van mogen worden.

De staatssecretaris sprak over een uitbreiding boven 75 mln. Je praat dan echt over heel grote investeringen. Ik vraag mij af of reeds gevestigde bedrijven, dikwijls internationaal opererende bedrijven die over het algemeen economisch sterk zijn, in aanmerking moeten komen voor een premie als ze gaan uitbreiden. Ik weet wel dat daarop geen premie van 15% van toepassing is, maar gelet op de investeringsomvang zou het toch een behoorlijke aanslag op het budget kunnen zijn. Ik plaats daar een vraagteken bij.

Ik heb met instemming kennis genomen van het feit dat er niet bezuinigd gaat worden op het regionaal beleid voor 1991. Ik heb al aangegeven hoe wij denken over het regionaal beleid. Over de tussenbalans en over de nadere invulling moet nog gesproken worden. Ik kan er dan ook mee instemmen dat wij hierop in een latere fase terugkomen.

Wat het decentrale en het centrale deel betreft, sluit ik mij aan bij wat voorgaande sprekers hierover hebben gezegd. Ook de staatssecretaris heeft gezegd dat wij die zaak in het kader van de decentralisatie nog eens goed moeten bekijken.

Ik sluit mij tevens aan bij hetgeen voorgaande sprekers hebben gezegd over de bedrijfsomgeving, waarbij ik de volgende aantekening plaats. Het geld, 25 mln. in 1991, is voor bepaalde doelen beschikbaar gesteld. Heeft dit geld al een bepaalde bestemming gekregen?

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA): Ik meen dat wij zoals afgesproken bij de behandeling van het regionaal beleid kennis zullen nemen van de regels.

De **voorzitter**: Straks krijgen wij hierover informatie van de staatssecretaris.

De heer **Spieker** (PvdA): Goed voorzitter, dan maak ik hier een

stapje terug. Maar wanneer inderdaad blijkt dat wij de IPR-problematiek niet op een verantwoorde wijze kunnen oplossen, dan zullen wij toch moeten terugvallen op het bedrag dat voor de bedrijfsomgeving is beschikbaar gesteld, zoals ook de voorgaande sprekers hebben gezegd.

Staatssecretaris Van Rooij:

Voorzitter! In de eerste plaats wil ik beginnen met de procedure. Ik ben blij dat het misverstand over de Staatscourant is weggenomen.

Wat overblijft is het punt dat mevrouw Doelman naar voren heeft gebracht. Kort samengevat, vindt zij de presentatie nogal onduidelijk. Waarom kon het afsluiten van de ene regeling en het opstarten van het nieuwe regime niet naadloos op elkaar aansluiten? Voor het bedrijfsleven en voor de regio's zou dat veel meer duidelijkheid gecreëerd hebben. Ik ben het helemaal met haar eens. Het volgen van die procedure heeft ons echter voor een aantal praktische onmogelijkheden geplaatst. Als wij de zaak per 1 januari helemaal duidelijk hadden willen hebben, dan hadden wij in december de nieuwe regeling al gereed moeten hebben, dan hadden wij met de Kamer overleg gehad moeten hebben en wij hadden die regeling al moeten publiceren. In december hadden wij nog niet het totale inzicht in hoe het jaar 1990 afgesloten zou worden. Wel was er de indicatie vanaf de laatste week van oktober — de heer Tommel heeft terecht ingeschat dat dit een week nadat wij hier met elkaar overlegd hebben, gebeurde — dat er ineens een stroom extra aanvragen zou komen. Maar het totale inzicht in het jaar 1990 hadden wij nog niet. Bovendien bleek toen al, dat wij te maken zouden krijgen met de zogenaamde '91-problematiek en die zou extra ombuigingen vereisen. Niet bekend was hoeveel EZ dat zou kosten en waar de problemen zich zouden voordoen. Dat gaf veel onzekerheid. Verder dachten wij aan de discussies over de Tussenbalans, die toen nog moesten beginnen. Het was nog niet duidelijk wat het resultaat van die discussies zou zijn.

Wellicht hadden wij eind december een regeling kunnen publiceren. Daarbij was het grote risico geweest, dat de regeling na twee maanden herzien zou moeten worden. Onzes inziens zou dat voor nog meer onduidelijkheid en ongeloofwaardig-

heid bij het bedrijfsleven zorgen. Daarom hebben wij gemeend, dat het afschaffen van de regeling — vaak komt het voor dat de regeling opnieuw met terugwerkende kracht gaat gelden — een betere procedure was dan het opstarten van een regeling die men wellicht na korte tijd zou moeten herzien. In december wisten wij namelijk niet wat wij nu weten, namelijk dat het budget van Economische Zaken voor regionaal beleid voor 1991 niet door de '91-problematiek wordt getroffen.

Een andere vraag over de procedure was: moeten de aanvragen allemaal eerst naar EZ gestuurd worden en vervolgens naar de ROM's? Is een andere procedure, waarover eerder met de Kamer een afspraak is gemaakt, niet mogelijk? Voor ons gelden twee belangrijke elementen. Wij willen graag tijdig inzicht hebben in de financiële ontwikkeling. Dat is één punt. Het andere punt is, dat wij graag een check willen hebben ten aanzien van de compleetheit van de aanvragen, opdat niet in een te laat stadium correcties aangebracht moeten worden als een aanvraag niet compleet is. Ik ben graag bereid met de ROM's overleg te plegen en daarbij te bespreken of het mogelijk is, dat bij hen de aanvragen worden ingediend en dat tegelijkertijd een kopie naar ons gestuurd wordt. De datum waarop de kopie bij ons arriveert, zou dan de begindatum van de procedure zijn. Op die manier houden wij de druk op de ketel. Dan houd je het loket bij de ROM's voor het bedrijfsleven in de regio open, maar worden de ROM's tegelijkertijd gestimuleerd om de stukken, zoals afgesproken, snel naar ons door te sturen vanwege de datum van start van de procedure. Ik ben graag bereid om na te gaan of dit een begaanbare weg is. Dit systeem is eigenlijk ook door de leden voorgesteld. Misschien komt dit systeem ook wat minder Haags en centralistisch over. Daar willen wij allemaal juist zo graag van af.

Dan kom ik toe aan de opmerkingen van de heer Tommel. Ik heb er al op gewezen, dat het aantal aanvragen in de laatste week van oktober snel is gaan stijgen. Wij zijn van mening dat veel aanvragen die normaliter in het begin van dit jaar ingediend zouden zijn, nog snel even aan het eind van het vorig jaar zijn ingediend, omdat men bang was met die aanvragen buiten te boot te

vallen. Wij vonden dan ook dat er reden was om te veronderstellen, dat het hierbij om een bijzondere categorie van aanvragen ging. Gelet op onze verantwoordelijkheid om met de uitgaven zoveel mogelijk binnen het voorziene budget te blijven, moesten wij zoveel zoeken naar oplossingen binnen de begroting voor 1990. Met inachtneming van het geldende regime is het dan buitengewoon moeilijk om andere instrumenten te vinden dan het verlagen van de grondslag. Daarom hebben wij voor die aanpak gekozen, overigens niet met vreugde. Overschrijdingen van budgetten leiden echter nooit tot plezierige maatregelen.

De heer Tommel (D66): Voorzitter! Hier heb ik ook wel begrip voor. Het vreemde is echter, dat men pas op 19 december met een maatregel is gekomen. De staatssecretaris kon de grondslag op 1 november aanpassen op grond van de ervaringen die tot die datum waren opgedaan. Ik vind het dan niet in overeenstemming met de geest van de regeling om die pas in december aan te passen. Iedereen die tussen 1 november en 19 december een aanvraag heeft ingediend, was ervan overtuigd, dat hij recht had op een premie met een grondslag van 90%. Pas achteraf kwam de koude douche en kreeg de aanvrager te horen dat het 60% zou worden.

Staatssecretaris Van Rooij: Voorzitter! De heer Tommel vroeg inderdaad waarom dat niet eerder gemeld is. In de loop van de jaren is er wel eens vaker een week geweest waarin er sprake was van een stijging en andere weken dat dit weer minder was. Voordat je het weet, ben je dan weer een of twee maanden verder en toen was in dit geval het jaar zo ongeveer voorbij. Om maatregelen te kunnen treffen, moet je een beetje inzicht hebben in de vraag wat de totale problematiek is. Het had ook zo kunnen zijn dat een en ander in oktober en november gestegen zou zijn terwijl er in december weer sprake had kunnen zijn van een terugval en dan was er wellicht niets aan de hand geweest. Het was noodzakelijk om zicht te hebben in het totale budget van 1990, omdat de problematiek zich nu eenmaal aan het einde van dat jaar voordeed. Ik zie ook niet, hoe wij daarop eerder hadden kunnen anticiperen. Als men

zich gaat afvragen wat de beste manier zou zijn en waar de problematiek vandaan zou kunnen komen, dan kan men dat niet in een of twee dagen regelen. Deze cijfers konden half januari gepubliceerd worden. Ik vind dan ook dat wij op dit punt heel snel gewerkt hebben. Als dit soort maatregelen getroffen wordt, moet je duidelijkheid en zekerheid hebben over de cijfers waarop je je baseert. Ik vond de zekerheid die wij in november hadden onvoldoende om te zeggen dat wij de grondslag ook zouden kunnen verlagen.

De heer **Tommel** (D66): Voorzitter! Ik heb alle begrip voor het probleem van de staatssecretaris. Zij zette ook redelijk uiteen wat er gebeurd is. Er is echter een vaste afspraak tussen de Kamer en de regering dat de financiële nadelen, hetzij in de belastingsfeer, hetzij in de premiesfeer, niet met terugwerkende kracht zullen worden afgedaan. Hier is in feite sprake van een regeling met terugwerkende kracht. Ik kan mij voorstellen dat het probleem in de vormgeving van de regeling ligt. Kan de staatssecretaris hiernaar in de komende tijd kijken, opdat wij niet weer met een regeling met terugwerkende kracht worden geconfronteerd?

Staatssecretaris **Van Rooij**: Voorzitter! Mijn ambtenaren die zeer deskundig zijn op dit terrein, attenderen mij op een element in de toelichting bij de regeling die in de afgelopen jaren gegolden heeft. Daarin staat heel expliciet dat de geldende regeling enige onzekerheid met zich mee brengt voor ondernemers die na 1 november een premieverzoek indienen. Wat dit betreft, is het element dat ondernemers met een maatregel achteraf getroffen worden, al ingecalculeerd in de regeling. Onze boeken lopen immers normaal tot 1 november. Wat daarna en zeker met de pieken die daarin kunnen zitten, passeert, was toen al voorzien. Wat de feitelijke cijfers betreft, heb ik daar nooit helemaal op kunnen anticiperen.

De heer **Tommel** (D66): Voorzitter! Wat de staatssecretaris doet, is niet formeel verboden. Ik vraag haar alleen maar om nog eens naar de vormgeving van de regeling te kijken. Misschien kan daar op enigerlei wijze een mouw aan gepast worden. Dat

hoeft niet nu, dat kan in de komende fase gebeuren.

Staatssecretaris **Van Rooij**: Goede suggesties zijn welkom. Wij praten daar nog over.

Mevrouw **Kamp** vroeg om de cijfers. Er is een claim van ongeveer 50 mln. op het budget voor 1991. Daarvan is, door de verlaging van de premiegrondslag, een bedrag van 10 mln. teruggebracht naar 1990. Wij schatten voorts in dat een deel van de problematiek wat mee zal vallen, waardoor wij begin van het jaar wat minder aanvragen zullen krijgen. De cijfers wijzen dat overigens ook uit. Voor een deel verwachten wij dat een aantal majeure projecten die in de pijplijn zaten, met ietwat minder premie toe kunnen. Die projecten zouden dan toch door kunnen gaan. Ook daar kunnen wij wat voorzichter mee zijn. Naast de regeling om de uitbreiding binnen vijf jaar aan te passen, stellen wij ons dit jaar voor om ten aanzien van de majeure IPR extra voorzichtig te werk te gaan. Voor het noorden van het land hebben we de majeure IPR-regeling verruimd door al vanaf 18 mln. majeure IPR-mogelijkheden toe te kennen, en dat is dus eigenlijk iets extra's, wat erg belangrijk is voor die regio. De omvang van de majeure IPR-projecten is overigens heel moeilijk in te schatten, zodat we daarmee voorzichtig zijn. We schatten, met de nodige voorzichtigheid, in dat het mogelijk zou moeten zijn om er te komen. Voor het instrument van de bedrijfsomgeving is het wellicht wenselijker om halverwege het jaar, als we meer zicht hebben op de exacte cijfers, daarover te praten. We praten momenteel met de provincies over de vraag, hoe die regeling het beste kan worden opgezet. Tegen die tijd kunnen we op een rijtje zetten hoe men denkt over onze gedachten rond de bedrijfsomgeving, inclusief de praktijk rond de beslaglegging van de IPR. Wellicht is het op dat moment nuttiger, een deel van de bedrijfsomgeving voor de IPR te bestemmen.

De heer **Tommel** (D66): Ik begrijp niet helemaal, welke consequenties dit voorstel heeft voor de IPR-regeling. Stelt u nu voor, het halverwege het jaar te bekijken en de regeling intact te laten tot op dat moment, of wilt u de regeling wijzigen en halverwege het jaar bekijken of we

haar op het oude niveau terug kunnen brengen?

Staatssecretaris **Van Rooij**: Ik stel voor om de huidige regeling te handhaven, omdat die er in feite op is gericht, het voorziene budget van 200 mln. in stand te houden. Mocht evenwel blijken dat de krappe berekening om voorzichtig te opereren met de majeure IPR-projecten ons te weinig mogelijkheden geeft — dat sluit ik niet uit — dan is het misschien beter om niet te voorzichtig te zijn. Op dat moment zou het misschien beter zijn om eventuele ruimte in de bedrijfsomgeving te benutten. Ik zou het op op prijs stellen, het instrument van de bedrijfsomgeving met de commissie nader te kunnen bespreken, om dan de afweging te maken.

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA): Als u alles zou willen handhaven op het oude niveau, hoever stijgt u dan uit boven het daartoe gestelde budget?

Mevrouw **Kamp** (VVD): Die vraag wilde ik ook stellen. U bouwde een aantal onzekerheden in, waardoor ik bang bent dat u straks uitkomt op een bedrag van 25 mln. dat nu is bestemd voor de bedrijfsomgeving. Waar zijn we dan mee bezig? In overleg met de provincies, die het wel aantrekkelijk vinden, wordt een instrument uitgebouwd dat we straks misschien weer nodig hebben. Is dat nu echt wel verstandig?

Staatssecretaris **Van Rooij**: Volgens onze inschatting zal de regeling om de uitbreiding binnen vijf jaar niet meer als vestiging, maar als uitbreiding te zien, een vermindering van het premiebeslag met 7,5 mln. inhouden, met name in de overgangsgebieden, waar de grote aanvraaghuise vandaan komt. Het voorzichtig hanteren van de majeure IPR-regeling is moeilijk in te schatten, omdat het afhankelijk is van de concrete gevallen die zich voordoen. Wij hopen dat we daarmee binnen het budget zullen blijven. Dat is de problematiek, ter grootte van zo'n 7 à 10 mln. We hebben ons daarmee een forse taakstelling opgelegd, en daarom stel ik het op prijs, dat met de commissie halverwege het jaar te evalueren, om te bezien of een en ander behapbaar is of dat we de bedrijfsomgeving moeten inzetten.

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA):

Voorzitter! De staatssecretaris reikt ons bedragen aan, waarvan wij kunnen zeggen: "Zie je wel! Begin er maar niet aan, want het geld kan toch niet worden uitgegeven aan het nieuwe instrument, het eerste halfjaar so wie so niet. Waarom stellen wij bepaalde percentages en regelingen bij, terwijl het toch uit het totaalbedrag kan, tenminste als je het geld voor de bedrijfsomgeving erbij neemt?"

Mevrouw **Kamp** (VVD): Voorzitter! Misschien vraag ik de Kamer op dit punt nog wel om een uitspraak. Een nieuw instrument wekt verwachtingen. Zo reëel moet je zijn. Dat is de praktijk. Er is ook sprake van een budget voor 1991. Een gek die daar niet op inspringt, bij wijze van spreken. Wij kunnen een en ander echter nog niet overzien. Dat geldt ook voor de nog prima functionerende regeling. Misschien kan de staatssecretaris het geld dat zij voor iets nieuws wil gebruiken, beter even in haar knip houden.

Staatssecretaris **Van Rooij**: Als ik op de suggestie zou ingaan om nu al een deel van de bedrijfsomgeving in te zetten, dan houdt dat een wijziging van de begroting 1991 in. Wij gaan dan meer geld inzetten voor de IPR dan is voorzien in de begroting 1991. Mijn voorstel is er echter op gericht om te handelen conform de begroting 1991 en de budgetdiscipline die van het kabinet wordt verwacht. Wij moeten binnen het budget blijven dat voor de IPR is voorzien. De Kamer is ermee akkoord gegaan om dit jaar aan de slag te gaan met de bedrijfsomgeving. Ik wil dan ook volgens die afspraken handelen. Dat kan de Kamer van mij verwachten.

Mevrouw **Kamp** (VVD): De staatssecretaris hoeft het geld niet uit te geven. Het is dus de vraag, of zij er nu mee moet beginnen, of dat zij een ander moment moet nemen.

De heer **Tommel** (D66): Het gaat om het totale budget voor het regionale beleid. Daar moet de staatssecretaris binnen blijven. Dat is duidelijk. Alle aanwezige fracties hier vragen echter om binnen dat budget een verschuiving aan te brengen ten gunste van de IPR. Daarbij moet de IPR intact blijven. Voorlopig moeten er geen uitgaven worden gedaan met betrekking tot het budget voor het nieuwe beleid. Daar zijn overigens

ook nog geen nieuwe regels voor. Er kunnen dus nog geen uitgaven voor worden gedaan. De staatssecretaris wil de regeling binnenkort publiceren. Ik vraag haar dringend om daarbij uit te gaan van de wens van de Kamer met betrekking tot de IPR. Ik vraag haar dus, die regeling niet te publiceren, alvorens de Kamer haar uiteindelijke mening heeft geformuleerd, desnoods in een plenair debat, als de staatssecretaris dat tenminste nodig acht. Ik vraag haar dus om de chique route te kiezen en te zeggen: Gehoord de Kamer, weet ik wat ik ga doen.

De **voorzitter**: Volgens mij springt de heer Tommel ietwat te vrijmoedig om met de regels van de Kamer. Ik heb tot nu toe nog nooit meegeemaakt dat een staatssecretaris of een minister zei, dat er behoefte was aan een debat. Dat maken wij nog altijd zelf uit.

De heer **Tommel** (D66): De behoefte aan een debat hangt af van de vraag, of de staatssecretaris is overtuigd door de argumenten.

De **voorzitter**: De heer Tommel brengt hiermee enige restricties aan met betrekking tot zijn vrijmoedigheid van zopas.

Staatssecretaris **Van Rooij**: Voorzitter! Wij komen in een herhaling van zetten terecht. De Kamer heeft de begroting goedgekeurd. Daarin zit duidelijk het element van de bedrijfsomgeving als nieuw beleid. Uit de contacten met de provincies, met name in het niet-Randstadsdeel, blijkt dat er veel waarde wordt gehecht aan de bedrijfsomgeving. Om die reden vind ik het wenselijk om dat element heel duidelijk met de Kamer te bespreken. Ik blijf er daarom moeite mee houden om nu te zeggen, ter wille van de IPR: Wij gaan op een ander beleidsdeel duidelijk korten, waardoor het budget wel heel beperkt wordt. Ik wil dat punt nog graag eens in overweging nemen.

De **voorzitter**: Dat betekent dat, als u dat allemaal heeft overwogen, wij nog iets van u horen.

Staatssecretaris **Van Rooij**: Dat spreekt voor zich. Ik zal dat op heel korte termijn willen doen, juist om het bedrijfsleven niet nog langer onnodig in onzekerheid te laten.

De **voorzitter**: Volgens mij bewijst u er iedereen een dienst mee als u er snelheid bij betracht.

Wij wachten de reactie van de staatssecretaris dus af. Dat betekent dat wij er op dit moment niet op behoeven aan te dringen om het verslag op zeer korte termijn gereed te hebben. Ik dank de staatssecretaris en de haar begeleidende ambtenaren hartelijk voor de gegeven informatie.

Sluiting 15.40 uur.